

Warszawa, dnia 19 kwietnia 2017 r.

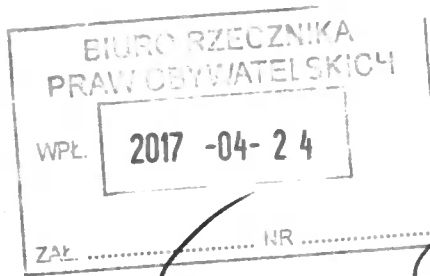

Sekretarz Stanu

DWOiP-I-053-11/17

dot. IX.517.2853.2016.JN

UNP: 170410-00597

Pan

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

W odpowiedzi na pismo z dnia 13 marca 2017 r. (sygn. IX.517.2853.2016.JN), w którym podnosi Pan potrzebę ustawowego uregulowania przeprowadzania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej badań na obecność alkoholu w organizmie osób ubiegających się o wejście na teren jednostki penitencjarnej w celu realizacji widzenia z osobą pozbawioną wolności, przedstawiam co następuje.

W piśmie z dnia 29 grudnia 2016 r. do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej Rzecznik Praw Obywatelskich opisał sytuację ojca skazanego na karę pozbawienia wolności, który wyraził wątpliwości dotyczące polecenia wydanego przez funkcjonariuszy jednostki penitencjarnej poddania się kontroli wraz ze wszystkimi osobami najbliższymi, które ubiegały się o widzenie z osobami pozbawionymi wolności. Zarówno Dyrektor Zakładu Karnego, jak i Centralny Zarząd Służby Więziennej potwierdzili, że badania takie przy użyciu urządzeń elektronicznych (tzw. alkomatów) są przeprowadzane wobec osób ubiegających się o wejście na teren jednostki penitencjarnej w celu realizacji widzenia z osobą pozbawioną wolności, zaś podstawą prawną legalności takiej praktyki jest § 7 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu działań funkcjonariuszy Służby Więziennej podczas wykonywania czynności służbowych. Podkreślono, że przedmiotowe czynności kontrolne są

przeprowadzane przez odpowiednio przeszkolonych funkcjonariuszy wobec osób przejawiających zachowania charakterystyczne po spożyciu alkoholu – za ich zgodą oraz protokolowane według wzoru zawartego w przedmiotowym rozporządzeniu. Mają one na celu zapewnienie prawidłowego toku wykonywania kary pozbawienia wolności i bezpieczeństwa jednostek penitencjarnych. Podniesiono również, iż możliwość odmowy poddania się badaniu i nieponoszenie żadnych konsekwencji z tego tytułu sprawia, że nie zostają naruszone żadne prawa osób ubiegających się o wejście na teren jednostki penitencjarnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich w przedmiotowym piśmie do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, podkreślając potrzebę zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych w szczególności poprzez przeprowadzanie przez funkcjonariuszy Służby Więziennej badań na obecność alkoholu w organizmie osób ubiegających się o wejście na teren jednostki penitencjarnej w celu realizacji widzenia z osobą pozbawioną wolności, zakwestionował podstawę prawną do wykonywania dotychczasowej praktyki.

Wskazał, że zakres uprawnień SW został określony w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, który jest podstawą szczegółowej regulacji w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2010 r. Zakres tych uprawnień jest katalogiem zamkniętym obejmującym w szczególności sprawdzenie odzieży i obuwia, kontrolę osobistą, kontrolę wnoszonych i wynoszonych bagaży lub rzeczy. Katalog ten nie zawiera takiej czynności jak przeprowadzenie badania na obecność alkoholu w organizmie osób ubiegających się o wejście na teren jednostki penitencjarnej. Reasumując RPO podniósł, że istnieje konieczność wprowadzenia odpowiednich regulacji umożliwiających zbadanie stanu trzeźwości osoby ubiegającej się o wejście na teren zakładu karnego w sposób uwzględniający zarówno prawa jednostki poddawanej badaniu, jak również potrzeby zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych.

W opinii Ministerstwa Sprawiedliwości niewątpliwym uprawnieniem Służby Więziennej wynikającym z § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu działań funkcjonariuszy Służby Więziennej jest dokonywanie kontroli osobistej osób wchodzących, ich ubrania, obuwia oraz

przeoglądania zawartości bagaży. Zarówno legitymowanie, jak i wskazana kontrola mogą być dokonane pod warunkiem wyrażenia na nie zgody przez tę osobę, a brak zgody skutkuje odmową wstępu na teren zakładu. Czynności kontrolne przewiduje się nie tylko przy wejściu na teren jednostki, czynnościom tym bowiem może być poddana również osoba, która już przebywa na terenie jednostki lub ją opuszcza. Kontrola osób ubiegających się o wstęp, przebywających oraz opuszczających teren jednostki, może polegać na: sprawdzeniu przy użyciu urządzeń technicznych, sprawdzeniu ubrania i obuwia, kontroli osobistej (ogłędziny ciała i bielizny). Rodzaj zastosowanej kontroli nie jest dowolny, a przepisy przewidują jej odpowiednie stopniowanie. Kontrola przy użyciu urządzeń technicznych jest obligatoryjna i podlega jej każda osoba ubiegająca się o wstęp, z wyjątkiem osób wymienionych w art. 18 ust. 2 ustawy o SW. Kolejnym stopniem kontroli są oględziny odzieży i obuwia, które następują jedynie w razie podejrzenia, że osoba wchodząca nie ujawniła posiadanych przedmiotów niedozwolonych. Dopiero po dokonaniu oględzin odzieży i ubrania, i tylko w uzasadnionych przypadkach, osobę kontrolowaną można poddać kontroli osobistej. Kontrola ta polega na oględzinach ciała i sprawdzeniu bielizny. Z przebiegu kontroli, w wyniku której zostały ujawnione przedmioty niedozwolone lub nie ujawniono żadnych przedmiotów, sporządza się protokół, kopię zaś protokołu wydaje się osobie kontrolowanej na jej pisemny wniosek. Funkcjonariusz jest także zobowiązany poinformować osobę, wobec której wykonane były czynności kontrolne, o przysługujących jej prawach wynikających z art. 18 ust. 5 i 6 ustawy o SW. W przypadku ujawnienia i zakwestionowania w wyniku kontroli przedmiotów niedozwolonych podlegają one zatrzymaniu wraz z przedmiotami przekazanymi przez osobę kontrolowaną do depozytu na czas pobytu tej osoby na terenie jednostki. W razie uzasadnionego podejrzenia, że posiadanie zakwestionowanych przedmiotów niedozwolonych stanowi czyn zabroniony pod groźbą kary, wzywa się funkcjonariuszy najbliższej jednostki Policji.

Należy uznać, że opisane wyżej uprawnienia i obowiązki funkcjonariuszy uregulowane szczegółowo w ustawie o SW, jak i przedmiotowym rozporządzeniu wydają się pomijać szczegółowe zasady postępowania podczas kontroli stanu

trzeźwości osób ubiegających się o wstęp, przebywających oraz opuszczających teren jednostki.

Z treści § 7 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2010 r. niewątpliwie wynika, że nie zezwala się na wstęp do jednostki penitencjarnej osobie, wobec której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że jest pod wpływem alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych. Zasadniczą wątpliwość, zdaniem Ministerstwa Sprawiedliwości, budzi jednak okoliczność czy treść § 7 ust. 3 rozporządzenia „z czynności, o których mowa w ust. 2 (tj. w razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia, że osoba ubiegająca się o wstęp jest pod wpływem alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych) sporządza się protokół” jest wystarczająca do uznania, iż mamy tutaj do czynienia z odpowiednią podstawą prawną do kontroli stanu trzeźwości przy użyciu metod technicznych.

Żądanie poddania się badaniu alkomatem jest ingerencją w sferę praw i wolności obywateli, zatem przepisy rangi ustawy powinny w sposób dostatecznie precyzyjny określać zarówno obowiązki obywateli, jak i uprawnienia funkcjonariuszy w tym zakresie, jak to ma miejsce np. w art. 129 ust. 2 pkt 3 i 129a ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym wobec kierujących pojazdem oraz 116 § 1 pkt 3 Kodeksu karnego wykonawczego wobec skazanych.

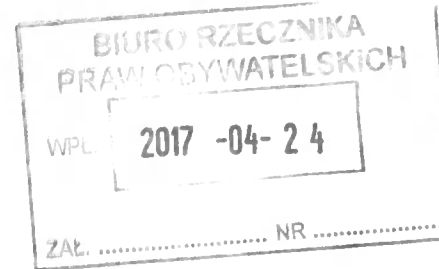
W związku z powyższym Ministerstwo Sprawiedliwości rozważy podjęcie stosownej inicjatywy legislacyjnej obejmującej zmiany w ustawie o Służbie Więziennej, które wprost wskazywałyby na konieczność poddania się stosownemu badaniu przez osoby ubiegające się o wstęp na teren jednostek penitencjarnych w razie uzasadnionego podejrzenia, że są pod wpływem alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, a także sposób i tryb wykonywania takiego badania. Odpowiednie zmiany w przepisach winny być jednak zrealizowane przy okazji kompleksowego uregulowania uprawnień funkcjonariuszy Służby Więziennej w zakresie szeroko pojętego bezpieczeństwa jednostek penitencjarnych oraz obiektów ochraniających w kontekście wielu pojawiających się zagrożeń.

SEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Paulina Jaki

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
00-950 Warszawa, Al. Ujazdowskie 11
Centrala tel. (22) 52 12 888
-1-

DWO.P.1-053-11/17
170421-0021

Pan
Adam Bochmał
Przeanaliz Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa